

Suwerenność żywieniowa

Żyjemy w okresie kiedy wytwarzana obecnie żywność teoretycznie, powinna w całości zaspokajać potrzeby ludzi, a potencjał produkcyjny jest tak duży, że moglibyśmy wyżywić ich drugie tyle. Ilość wyprodukowanego jedzenia na świecie jest w tej chwili w zupełności wystarczająca, by nakarmić każdą osobę na Ziemi. Dlaczego w takim razie znaczna część populacji na świecie cierpi głód i niedożywienie, a ich dostęp do żywności lub możliwość jej wyprodukowania na potrzeby własne i rodziny jest tak ograniczona?

Wyzwania w produkcji globalnej żywności

Obecnie kwestia głodu i niedożywienia dotyczy prawie miliarda ludzi na świecie, przede wszystkim mieszkańców wsi w krajach Globalnego Południa. Głód w tych krajach wynika nie tylko z powodu braku żywności, a przede wszystkim z braku odpowiednich warunków politycznych i ekonomicznych by ją wytwarzać.

Innymi przyczynami tak dużej skali problemu jest niesprawiedliwa dystrybucja produkowanej żywności, brak dostępu rolników i producentów rolnych do ziemi i środków produkcji. Coraz częściej handel i dystrybucję żywności przejmują ponadnarodowe korporacje, które uzależniają kraje Globalnego Południa od importu żywności. Dostępność ograniczają też spekulacje cenami żywności na giełdach oraz przeznaczanie upraw roślin, takich jak kukurydza czy rzepak, do produkcji paliw zamiast jako żywność dla ludzi.

Osobnym procesem jest zawłaszczanie ziemi lub przejmowanie jej na własność od rolników przez posiadających olbrzymi kapitał oligarchów lub korporacje. Powoduje to duże zniszczenia dla środowiska, także faworyzowanie upraw modyfikowanych genetycznie (GMO) będące zagrożeniem dla tradycyjnych odmian roślin uprawnych i uzależniające rolników od korporacji, działających bezwzględnie w celu maksymalizacji zysków. Konsekwencją powyższych przyczyn są zmiany klimatu na południowej części globu oraz katastrofy naturalne, konflikty zbrojne itd.

Nakłady na rolnictwo w krajach Globalnego Południa są zwykle zbyt małe, rządzący faworyzują uprawy pod eksport, a głos organizacji wiejskich najczęściej nie jest brany pod uwagę. Brak ceł na granicach chroniących rodzime rynki, powodują zalew krajów Południa tanią żywnością z Globalnej Północy.

Żywność produkowana lokalnie rywalizuje z tańszymi produktami, które sprzedawane są przez kraje bogate zwykle poniżej kosztów produkcji. Musimy też pamiętać o tym, że rolnicy z rozwiniętych państw są regularnie wspomagani przez swoje rządy dopłatami eksportowymi i subwencjami. Efekt z jest taki, że na półkach sklepowych w krajach południowych leży mleko w proszku przywiezione z Europy, w tym samym czasie afrykański rolnik nie ma gdzie i komu sprzedać świeżego mleka ze swojego gospodarstwa. Ceny mleka w proszku są o wiele niższe niż mleka lokalnego. To samo dotyczy innych produktów spożywczych. Na przykład w wielu krajach Afryki kurczaki przywiezione z Europy i Brazylii zagrażają lokalnej hodowli drobiu, a ryż

z Tajlandii wypiera lokalną produkcję ryżu i zbóż. Tak jawi się negatywne oblicze wolnego rynku.

Suwerenność żywnościowa

Najczęściej jest rozumiana jako prawo do samodzielnego kształtowania polityki rolnej czy żywnościowej tak by zaspakajała potrzeby mieszkańców kraju, z drugiej strony nie ma ona negatywnego wpływu na innych ludzi. Suwerenność żywnościowa nie skupia się wyłącznie na dostępie żywności, ale też zakłada jej produkcję biorąc pod uwagę kontekst społeczny i szacunek dla środowiska naturalnego.

Gwarantuje ona:

- udział w podejmowaniu decyzji i kształtowaniu systemu rolnictwa w swoim kraju, przez rolników i producentów
- prawo do zdrowego i tradycyjnego pożywienia
- produkcję żywności za pomocą metod wrażliwych na środowisko i sprawiedliwych społecznie

Suwerenność żywnościowa stawia na lokalnych producentów i zbliża ich do konsumentów, docenia też i wspiera pracę kobiet rolniczek

- sprzeciwia się międzynarodowym strukturom, umowom i działaniom handlowym, które opierają się na niesprawiedliwych zasadach oraz oddają kontrolę nad produkcją i dystrybucją żywności w ręce międzynarodowych korporacji

Rolnictwo powinno być dostosowane do lokalnego klimatu i jakości gleby, oraz powinno hamować niekorzystne efekty dla środowiska. Chroni też nas, konsumentów przed potencjalnie niezdrową, zatrutą chemikaliami, bądź modyfikowaną genetycznie żywnością.

Fot. Żywność pochodzącą od lokalnych producentów można dostać na bazarach i rynkach warzywnych, źródło: CC search

Przykłady dobrych praktyk w globalnej produkcji żywności

Pozytywnym przykładem rolnictwa przyjaznego dla klimatu jest praktyka z Wietnamu. W tym kraju ponad milion drobnych rolników, zaczęło stosować system bardziej zrównoważonej produkcji ryżu – udało im się osiągnąć wysokie plony przy użyciu mniejszej ilości wody, nawozów i nasion niż do tej pory w konwencjonalnych uprawach.

Producenci żywności w Chinach zaczęli sadzić zróżnicowane odmiany ryżu na tym samym polu, co zmniejszyło znacznie występowanie chorób grzybowych – wielu rolników mogło zaprzestać rozpylania środka grzybobójczego. W Maroku rolnicy zmienili technologię – zrezygnowali z orki przy uprawach pszenicy, dzięki czemu osiągnęli znaczące zmniejszenie odpływu wody i erozji gleby, większe zatrzymywanie wody i większą wydajność upraw w okresach suchych (większa stabilność upraw). Ciekawa metoda została wdrożona w Zambii gdzie rolnicy sadzą w pobliżu pól kukurydzy akacje, wykorzystując ich bogate w azot liście jako naturalny nawóz oraz ochronną ściółkę w czasie pory deszczowej – przez to plony na polach są trzykrotnie wyższe. Poszczególne kraje wdrażają też rozwiązania ekonomiczne,

np. w Senegalu, Kenii czy Gwinei wprowadzono limity importu poszczególnych rodzajów żywności z Europy do takiego poziomu, który nie dewastuje lokalnego rynku rolnego. Całość działań skierowanych na zwiększenie suwerenności żywnościowej krajów Globalnego Południa skupia się na spójności polityki lokalnej na rzecz rozwoju oraz zmniejszeniu poziomu głodu i ubóstwa tak, aby silniejsze kraje w swoich działaniach gospodarczych realnie uwzględniały sytuację mieszkańców krajów rozwijających się.

Co możesz zrobić, aby być odpowiedzialnym konsumentem/konsumentką

- Nabywaj żywność od lokalnych producentów na targach, bazarach i w małych sklepach spożywczych oraz poprzez udział w kooperatywach i systemach bezpośredniej sprzedaży od rolników.
- Angażuj się w lokalne akcje wspierające rolnictwo rodzinne i wyrażające solidarności z rolnikami z innych kontynentów.
- Wybieraj produkty ekologiczne, lokalne i sezonowe oraz pochodzące ze Sprawiedliwego Handlu, który zapewnia producentom z krajów globalnego Południa uczciwe zarobki i pomaga wyjść z biedy.
- W czasie zakupów zwracaj uwagę na etykiety, dzięki czemu Twoje pieniądze będą miały szansę zostać tam gdzie powinny.
- Unikaj modyfikowanej genetycznie żywności.
- Załóż przydomowy ogródek i uprawiaj swoje warzywa i owoce.
- Angażuj się w inicjatywy wspierające zrównoważony rozwój lokalny.
- Poszerzaj wiedzę na temat kwestii żywnościowych, zrównoważonego rolnictwa i współzależności między krajami Globalnej Północy i Globalnego Południa oraz dziel się tą wiedzą z innymi.
- Wspieraj działania organizacji rolniczych i pozarządowych na rzecz suwerenności żywnościowej oraz zrównoważonego rolnictwa.
- Interesuj się polityką rolną Unii Europejskiej oraz umowami, jakie UE zawiera z krajami członkowskimi. krajami.Globalnego Południa.

